

## Հ Ա Մ Ա Յ Ն Ա Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Միջոցին մէջէն ասուպ մը վար ինկաւ երկրին վրայ որ ցաւէն օծի պէս է զաւարուեր:

Նիւ Եօրթ Թայմզ, Թրիպլին եւ Նուրմալ քառասուն տակառ մեղան խմեցին ու կոկորդինին կը պատռեն:

Ու Եւրոպա եւ Ասիա եւ Աւստրալիա եւ աշխարհի բոլոր բնակիչները յօրանջումի մէջ են ու կը խօսին ինկած ասուպի մասին:

Չէ՞ որ 1914ի ճիւղորդ ոտները արիւնի մէջ թաթխեց ու անցաւ այս ցեխակոյտին վրայէն:

Այսպէս կը մտածեն քանի մը խաղաւոր մարդիկ որոնք օր մը յիմարանոցէն փախան երբ պահակը գոցուած աչքերով աթոռին էր փակած:

Կոմունիստները Չինաստանի սիրտն են պատուեր եւ կարմիր գինի կը խմեն ուսական համադամներով:

Միքատոյի փողոսկրեայ սլաւաթին մէջէն պզտիկ աչքերով հսկայ մը իր շուքն է ձգեր քովի վիշապին վրայ որ իր ատամներով պոչը կը ծամէ:

Խաղաղականը լարուած է զսպանակի մը պէս եւ ոտառման կ'ընէ: Կարծես թէ վերի կապոյտը վարի կապոյտին է որ պիտի կապուի:

Չիլիի եւ Բէրուի եզերքները հրաբուխ մըն է խածեր եւ դաշտերուն մէջ հովը մոխիր ու սոկորներ կը շալկէ: Երբեմն բոցի սուր լեզու մը կը փաթթուի օդին, կը կծէ զայն ու կը հալի սեւին մէջ լուծուած կարմիրի նման:

Պրագիլիոյ դաշտերուն վրայ ճէզի օրքէսթրա մը կը կաղկանծէ: Թմրուկը խենթեցեր է: Պակորէ ձեռք մը զանկէ գնդակով մը կը պայթեցնէ զայն:

Ու մեռիչները պարի են ելեր: Քառասուն

հազար հոգի իրենց կեանքը տուին խրտուխակի մը շուքին:

Ամպերուն մէջէն արցունք մը վար ինկաւ զոր մարդիկ անօրեւ կարծեցին:

Իտալիոյ զաճաճ եւ քառակուսի զանկով շունը իր երախն է բացեր ու հիւսիս կը նայի:

Փրանսայի հազարաթեւ վոուկը իր աչքերէն կայծեր կը թափէ Արեւելք ու Հարաւ եւ հաւկիթներ կ'ածէ նախկին կայսեր երկրին վրայ որ վրէժի բոյն է դարձեր ատելութեամբ հիւսուած:

Հոն Հիթլէր աւագ, սպանդանոցներուն մէջ կարմիր երազներ կը ծամէ գլուխներ դիզելով միլիոն միլիոնի վրայ:

Պալքաններու մէջ քանի մը շփացած տըղաքներ իրարու փոշի կը նետեն եւ անվարտի նորածին մը միւսին մօրը կը հայհոյէ:

Անկորայի մէջ կաւէ հերոս մը խնդալէն կողը պայթեցուց ու բժիշկ վայ որ զայն բուժէ:

Ալֆոնսի զահին զամերը գիշեր ատեն քակուեր են ու միմոսական երկրաշարժ մը կայ: Ֆիլիբ Բ.ի ստուերը կը բալէ պատերուն տակէն, եւ Սպանիան կ'անիծէ իր միապետներուն յիշատակը:

Ալպիոնը կուրաղետապէ կը տառապի եւ բժիշկը Հնդկաստան է գացեր վտանգաւոր հիւանդի մը հոգին հանելու համար:

Արեւելքի փիղը իր ախոռին պատերն է փլցուցեր եւ քանի մը հազար մըջիւններ կոխկրտեր:

Եւրոպան խիթի համաճարակէն է բռնուեր ու՝ ցաւէն խելայեղ՝ իր ակաւները կը կճրտէ Նոր Աշխարհի հսկային:

Ամերիկան ականջներուն դռներն է կղպեր եւ Բարելական աշտարակներ կը շինէ Ատլանտեանէ Խաղաղական:

երէկ Նիքարաղուան իր ափին մէջ էր առած, այսօր Հայթիի եւ Ֆիլիպինաց մեղուները իր կռնակը կը խայթեն:

Պոլշէփիկեան սարսափն է որ իր ոսկորները կը խախտէ ու կը թուի թէ նեխած է այս տծեւ հաւկիթը:

Նեխած է նաեւ Եւրոպայի տասնազարամեայ մարմինը:

Ու կարմիր արջը թաթն է դրած քարտէսին վրայ եւ իր ճանկերը կը սրէ:

Քաղաքակրթութիւնը սոսկումէն վիժում է ունեցեր ու հիւանդ կը պառկի:

Ի՞նչ սոսկալի է վախճանը այս փրփրեալ հիւանդին որ անէծքով ծնաւ:

Եւ ի՞նչ հրաշալի է ծնունդը նոր օրերու յաղթութեան որ մեր յոյսերով ծաղկեցաւ...

ՅԱՆՈՒՅ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ֆիլասեյֆիա

## Տ Ա Ժ Ա Ն Ե Լ Ի Ր Ո Պ Է

Ա

Ջիզերը յոգնած էին ու վատուժ ճագի մլաւիւններ կամ անիմատուժ հաշիւներ կ'արձակէին, արտաքին աշխարհի սամէն մէկ տպաւորութեան, ամէն մէկ գէպքի անկումին: Հիմա ալ՝ ի՞նչ աւելի սլարդ քան ճամբու գնել իր հիւանդապահո՛ւհին: Ինք չէ՞ տէրն ու տիրականը հոս: Բայց բժիշկ թագաւորեան, առանձին, կէս ժամէ աւելի, տենդագին գրութեան մէջ է: Ի՞նչ պիտի ըսէ եւ ի՞նչ պիտի ընէ աղջնեկը. մանաւանդ որ անակնկալ է. բնաւ տուր սպասելու չէ:

Փաստը մէջտեղն է: Կէս օրին, դարմանատունէն ելլալուն՝ մտաւ նոյարաժամակն ուրկէ Մատլէն իր գնդամերը կատարած էր, եւ հաստատեց որ Մաքսիլիւս օճառին գլուխը մէկ ֆրանք յիսունի ծախուած է: Երէկ իրիկուն, Մատլէն, իր աւօրեայ գնդամերու հաշուին մէջ, գրած է մէկ ֆրանք եօթանասունըհինգ սանիթիմ:

Եւ ինք վճարեց: Եւ այս՝ առաջին անգամը չէ...

Քսանըհինգ սանիթիմի տարբերութիւնը, իր յիսուն տարիներէն թորուած թոյնովը, կողոպտուելու թունաւոր ժպիտովը չոքեր է մտքին, ակնոց է ամբացուցեր քթին ու կը ճանկաւ տիրաւոր: «Այնպէս մը որ իմ շահերս սաշտպանուին... կամ... իմ շահերուս պաշտպանման համար...» այնքան անգամ արտասանած գլուխը ալ չ'աշխատիր մեծ շահերու հետապնդման ու չ'արձագանգեր մեծ փաստերու գորգոռումին: Միայն գձուձ փաստերուն ստրասփը կը տարածէ մեծ աւերի մութ տահանքները ուր ինքզինք պաշտպանող էակը իր հոգիին հետ վտանգուած, անտիրացած՝ թաւալ կուգայ:

Փայտէ գետինը կը ճգուայ: Մատլէն հազեր է երկար կրունկներով կօշիկները: Ժամը վեցը կը մօտենայ. պիտի գայ ստորագառի հարկադրական իր հրաժեշտը տալու: Այն ժամանակ, ինք... Աղիքները կը շարժին, սիրտը կը սկսի վազել: